

ZA 20 ROKOV VZRÁSTLO NAŠE HDP O 81 % AJ VĎAKA ČLENSTVU V EURÓPSKEJ ÚNII

Slovensko oslavuje 20 rokov od vstupu do Európskej únie. Vďaka členstvu máme podľa modelu Erste Group o 16,2 % vyššie HDP na obyvateľa, ako keby sme do EÚ nevstúpili.

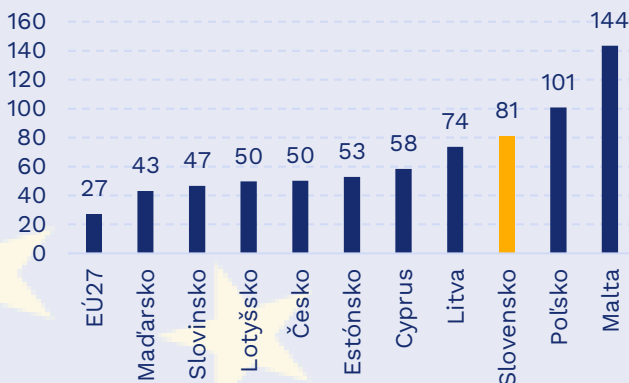
- V roku 2004 vstúpilo so Slovenskou republikou do EÚ aj ďalších 9 krajín. Zo skupiny V4 najväčší prínos členstva zaznamenalo Poľsko, ktorého HDP na hlavu odvtedy podľa modelu Erste Group narástlo vďaka členstvu v EÚ o 40,7 percenta.
- Slovensko zaznamenalo medzi rokmi 2004 – 2023 tretí najrýchlejší rast reálneho HDP z krajín, ktoré boli súčasťou východného rozšírenia únie (Graf 1).
- Potenciál slovenskej ekonomiky sa zvýšil aj vďaka peniazom z EÚ. Od roku 2004 do roku 2022 Slovensko prijalo 36,2 miliardy eur z rozpočtu EÚ (Graf 2). Naopak, príspevok Slovenska do rozpočtu únie bol 11,7 miliardy eur, čím sa stalo, podobne ako ostatných 9 krajín, čistým príjemcom.
- Za posledných 10 rokov Slovensko investovalo zo zdrojov EÚ v priemere 1,2 miliardy eur ročne. Priamy príspevok týchto investícií k ekonomickému rastu bol v priemere 0,6 % HDP ročne, čo tvorilo štvrtinu rastu. Po zarátaní nepriamych vplyvov je príspevok ešte vyšší (ISA).

SLOVENSKO ZNIŽUJE ZÁVISLOSŤ NA UHLÍ A ZVYŠUJE PODIEL OBNOVITELNÝCH ZDROJOV

Fosílna palivá na Slovensku stále prevládajú v celkovej dodávke energií (60 %), ale majú menší podiel, ako je priemer OECD (78 %).

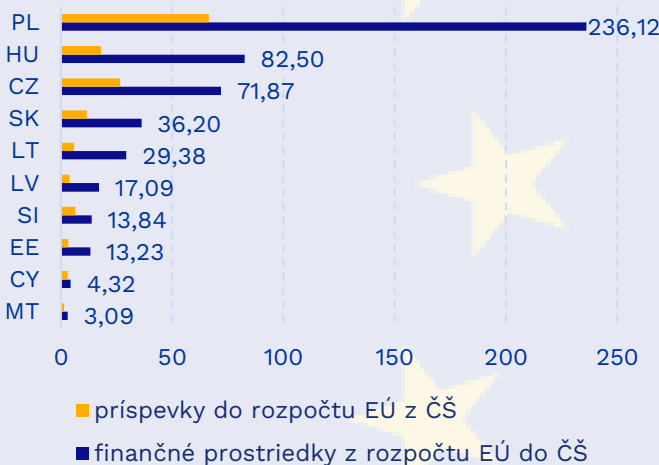
- Za posledných desať rokov sa v celkových dodávkach energií znížil podiel uhlia z 22 % na 14 %. Naopak, viac ako dvojnásobne, z 5 % na 11 %, sa zvýšil podiel energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie (OZE), najmä z biopalív a zhodnocovania odpadu. Stále ale tvoria malú časť energetického mixu (Graf 3).
- Podiel uhlia na výrobe energie sa bude znižovať aj po ukončení výroby v uhoľných elektrárnach Nováky (12/2023) a Vojany (03/2024). Slovensko naopak zvyšuje podiel jadra spustením tretieho (10/2023) a výhľadovo aj štvrtého (03/2025) bloku v Mochovciach. Tieto zmeny ešte nie sú zachytené v dátach OECD.
- Nárast solárnej či veternej energie počas sledovaného obdobia je minimálny (0,3 p. b.). Podiel energie vytvorenej zo spaľovania odpadu a z biopalív postupne rastie aj vďaka záväzkom voči Európskej komisii.
- Celá EÚ sa zaviazala do roku 2030 zvýšiť podiel OZE na 42,5 %. Slovensko si určilo svoj cieľ na 23 %, ale očakáva sa revízia energetického plánu.

Graf 1: Rast reálneho HDP nových členov EÚ z roku 2004 v % (2004 - 2023)

Zdroj: Eurostat

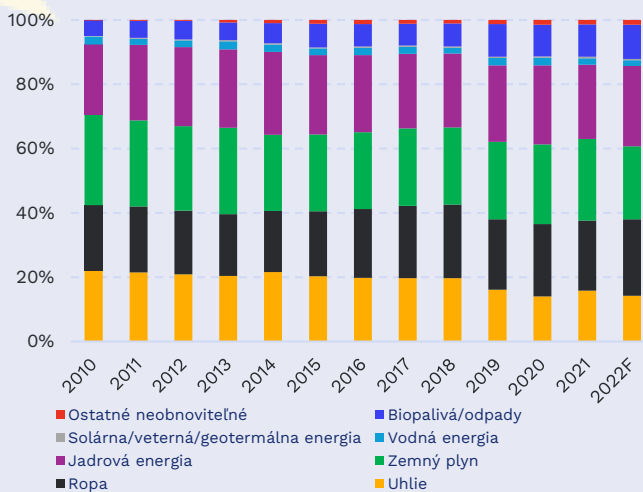
Graf 2: Príspevky členských štátov (ČS) do rozpočtu EÚ a finančné zdroje z rozpočtu EÚ do ČS, v mld. eur (2004 - 2022)

Poznámka: príspevky ČS nezahŕňajú vybrané clá na úrovni EÚ

Zdroj: Európska komisia

Graf 3: Podiel zdrojov energie pre Slovensko 2010-2022F

Zdroj: OECD, 2024

ŠTRUKTURÁLNY DEFICIT SLOVENSKA JE NAJVYŠŠÍ V REGIÓNE

Predpokladaný nárast štrukturálneho deficitu v tomto a nasledujúcom roku zatieňuje vlnajší lepší výsledok hospodárenia.

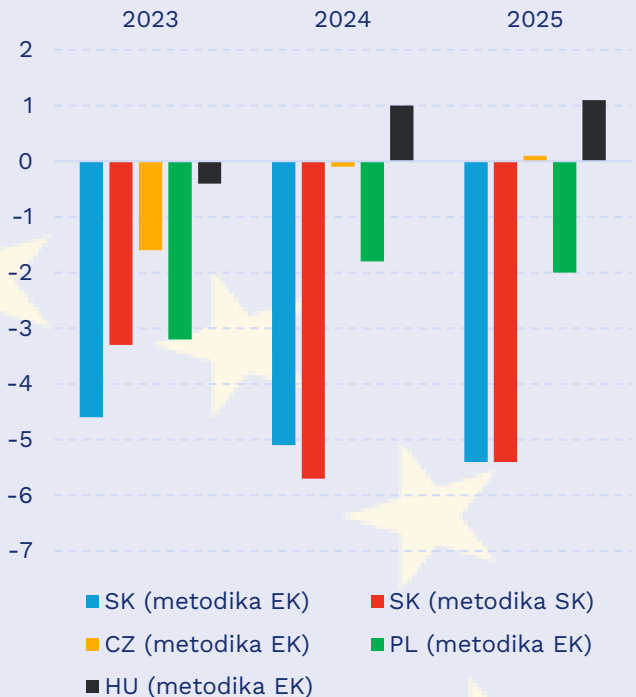
- Slovenský deficit za rok 2023 pozitívne prekvapil nižším celkovým saldom 4,9 % HDP. To je oproti očakávaniam zlepšenie o 1,5 percentuálneho bodu. Pozitívny vplyv na rozpočet mali vyššie kompenzácie EÚ za energetickú pomoc, pomalšie plnenie spolufinancovania projektov a vyššie refundácie za pomoc Ukrajine.
- Štrukturálny deficit, ktorý je očistený o jednorazové opatrenia a vplyv ekonomického cyklu, sa podľa národnej metodiky medziročne zvýšil o 2 body na 3,3 % HDP a bude ďalej stúpať.
- Európska komisia aj v budúcnosti radí Slovensko medzi štáty s najvyšším štrukturálnym deficitom v EÚ. Pre Slovensko budúci rok očakáva deficit 5,4 %, kým pre Česko (0,1 %) a Maďarsko (1,1 %) predpokladá prebytok (Graf 4).
- Vysoký deficit poukazuje na potrebu ozdravenia verejných financií. Ak vláda prijme ohlásenú konsolidáciu, budú deficity nižšie.
- Rozdiel medzi hodnotami deficitu EK a slovenským prístupom spôsobuje rozdielna metodika, keď napríklad energetickú pomoc SR vníma ako dočasnú a EK ako trvalú.

SPOTREBNÉ DANE VÝZNAMNE ZVYŠUJÚ CENU PALÍV, SÚ ALE NIŽŠIE AKO PRIEMER EÚ

Spotrebná daň na benzín aj naftu je na Slovensku pod priemerom Európskej únie. Pri benzíne (0,514 €/l) je ale najvyššia v regióne, pri naftu (0,368 €/l), naopak, patrí medzi najnižšie. Priemer za EÚ je pri benzíne 0,54 €/l, pri naftu 0,43 €/l.

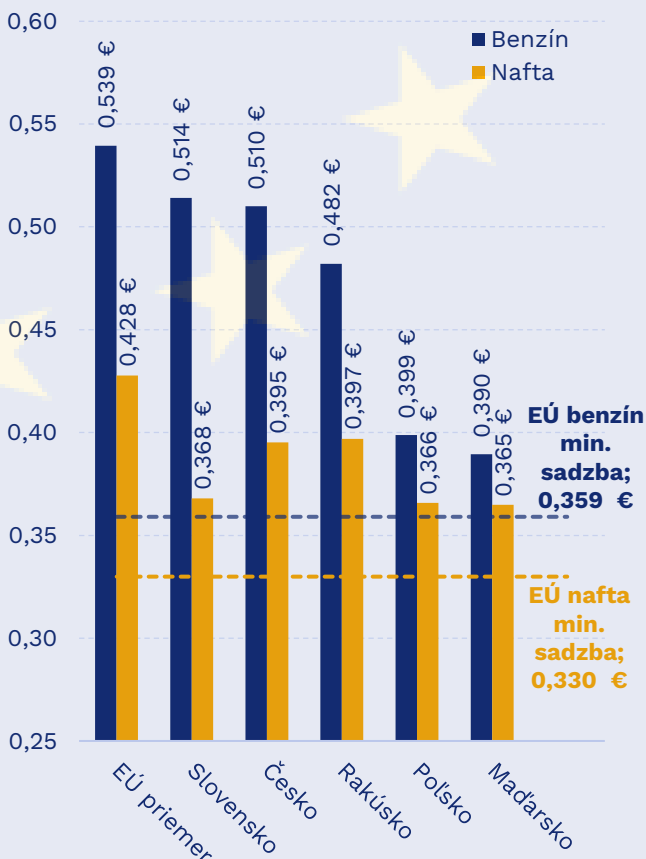
- V roku 2023 sa priemerné ceny pohonných hmôt v strednej Európe nachádzali v pásme 1,44 - 1,74 €/l v prípade benzínu Natural 95, pri naftu v pásme 1,45 - 1,67 €/l. Na Slovensku bola priemerná cena benzínu 1,59 €/l a nafty 1,55 €/l.
- Slovensko má spolu s Rakúskom najnižšiu sadzbu DPH na palivá v regióne (20 %). V Česku je 21 %, v Poľsku 23 % a v Maďarsku 27 %. Spotrebná daň na benzín je u nás najvyššia. Najnižšia (0,393 €/l) je v Maďarsku. EÚ určuje minimálnu sadzbu na 0,359. Pri naftu je u nás sadzba 0,368 €/l. Najvyššiu majú v Česku (0,391). Minimum v EÚ je 0,330 (Graf 5).
- Ekonomicky je správne a v súlade s medzinárodným odporúčaním zdaňovať najmä spotrebu a negatívne externality. Tomu zodpovedá vyššie zaťaženie benzínu spotrebnou daňou v SR. Spotrebná daň na naftu je relatívne nízka.

Graf 4: Štrukturálny deficit Slovenska a našich susedov

Zdroj: EK, NBS

Graf 5: Výška spotrebnej dane pri benzíne a naftu na Slovensku a v susedných štátoch (sadzba v € na 1 l paliva – apríl 2024)

Zdroj: Európska komisia